

Nr 62.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1943 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde.

(3:e avd.)

Driftbudgeten.

Femte huvudtiteln.

1:o **Bidrag till allmänna barnhuset.** I propositionen nr 163 har Kungl. Maj:t (bilaga 3, punkt 1, sid. 11—13 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 5 mars 1943) föreslagit riksdagen att till Bidrag till allmänna barnhuset å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av 250,000 kronor.

Av det å riksstaten under en följd av år under femte huvudtiteln uppförda anslaget å 115,900 kronor till bidrag till barnhusen utgår enligt föreskrift av Kungl. Maj:t till allmänna barnhuset ett belopp av 84,700 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 2 anvisade 1942 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 härutöver ett anslag av 180,000 kronor för täckande av motsedd brist i barnhusets stat för nämnda budgetår.

Jämväl under innevarande budgetår beräknas barnhusets utgifter komma att överstiga dess inkomster för samma budgetår. För täckande av denna till omkring 260,000 kronor uppskattade brist avses i första hand skola tagas i anspråk den till 9,490 kronor 73 öre uppgående behållning, som uppkommit å omförmälda, för budgetåret 1941/42 anvisade anslag å 180,000 kronor. Bristen i övrigt avses skola täckas genom den nu föreslagna medelsanvisningen å 250,000 kronor.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet, *Utskottet.*

att riksdagen må till *Bidrag till allmänna barnhuset* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av 250,000 kronor.

2:o) **Medicinalstyrelsen: Avlöningar.** Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, sid. 13—15) och under erinran, att å riksstaten för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 235,000 kronor till ifrågavarande ändamål, hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att den i avlöningsstaten för medicinalstyrelsen upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1942/43 överskridas med högst 23,000 kronor.

3:o) **Civilt luftskydd: Anskaffande av viss röjningsmateriel.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 16 och 17) föreslagit riksdagen att till Civilt luftskydd: Anskaffande av viss röjningsmateriel å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att viss röjningsmateriel — skäraggregat och s. k. spränglådor — skall genom statens försorg och på dess bekostnad anskaffas för utlämning till de luftskyddsorter, som därav främst äro i behov. För ändamålet beräknas ett belopp av 350,000 kronor bliva erforderligt, därav för anskaffande av skäraggregat 150,000 kronor och för anskaffande av spränglådor 200,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Civilt luftskydd: Anskaffande av viss röjningsmateriel* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 350,000 kronor.

4:o) **Beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland och Norge.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, sid. 17—21) föreslagit riksdagen att till Beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland och Norge å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

För beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland ha medel tidigare anvisats under två skilda anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42. Enligt beslut av 1941 års riksdag (prop. nr 348, riksdagens skrivelse nr 514) anvisades å tilläggsstat I till nämnda riksstat ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor för beredande av sjukhusvård i Sverige åt krigsinvalidier från Finland m. m., vilket anslag enligt beslut av Kungl. Maj:t finge användas jämväl för bestridande av kostnaderna för sjukhusvård i Sverige åt, bland andra, vissa minderåriga finska medborgare, som överförts till Sverige. Sedermera anvisade 1942 års riksdag (prop. nr 86, riksdagens skrivelse nr 126) å tilläggsstat II till samma riksstat ett reservationsanslag av 850,000

kronor enbart avsett för beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland. Enligt Kungl. Maj:ts brev den 24 april 1942 skola från och med den 1 maj samma år samtliga utgifter för ifrågavarande ändamål bestridas från sistnämnda anslag.

Det för beredande av vård åt finska barn anvisade anslaget å 850,000 kronor beräknas vid ingången av nästa budgetår vara praktiskt taget helt förbrukat. För bestridandet av kostnaderna för denna verksamhet under budgetåret 1943/44 erfordras sålunda ytterligare medel. Därjämte föreligga planer att till Sverige överföra jämväl ett antal norska barn, vilka avses skola under samma villkor som gälla för de finska barnen beredas sjukvård här i riket. I syfte att bereda möjlighet att även under innevarande budgetår bestrida vårdkostnader även åt norska barn föreslås medel anvisade å tilläggsstat till gällande riksstat. Då några hållpunkter för beräkning av medelsbehovet för sistnämnda ändamål icke föreligga och då det ansetts lämpligt att vårdkostnaderna för finska och norska barn framdeles bestridas från ett gemensamt anslag, föreslås medelsanvisningen för ifrågavarande båda ändamål böra ske i ett sammanhang och upptagas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

På de skäl, som tidigare föranlett statsmakterna att anvisa medel för beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland, tillstyrker utskottet fortsatt medelsanvisning för ändamålet.

Utskottet.

Utskottet delar även departementschefens uppfattning, att jämväl de norska barn, som må komma att överföras till Sverige, under samma villkor som gälla för de finska barnen böra på statens bekostnad beredas sjukvård här i riket.

Då Kungl. Maj:ts förslag icke heller i övrigt givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Beredande av sjukvård i Sverige åt barn från Finland och Norge* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond.

5:o) **Anordnande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus.** Kungl. Maj:t har (bilaga 10, punkt 1, sid. 65—67 av bilagt utdrag av förenämnda statsrådsprotokoll) föreslagit riksdagen att till Anordnande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 116,000 kronor.

1940 års lagtima riksdag anvisade såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond till Anordnande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag av 700,000 kronor. Av den under nu förevarande anslagspunkt lämnade redogörelsen framgår, att de beräkningar rörande kostnaderna för skyddsrum vid statens sinnessjukhus, vilka förelades 1940 års riksdag, till följd av dels ökade byggnadskostnader och dels stegrade krav på luftskyddsanordningar ej visat sig hållbara. Sagda omständigheter ha, bortsett från Sundby sjukhus, medfört en sammanlagd kostnadsökning av i runt tal 45,000 kronor. I fråga om Sundby sjukhus ha verkställda undersökningar givit vid handen, att för detta sjukhus ett tilläggsbelopp av omkring 71,000 kronor erfordras för ändamålet. I enlighet härmed föreslås anvisande av ytterligare (45,000 + 71,000 =) 116,000 kronor för iordningställande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus.

Utskottet.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Anordnande av skyddsrum vid statens sinnessjukhus* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 116,000 kronor.

Statens utlåningsfonder.

6:o) **Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, sid. 67—70) föreslagit riksdagen att till Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Av den under förevarande anslagspunkt lämnade redogörelsen rörande den statliga verksamheten för beredande av bostäder åt de barnrika familjerna framgår, att de för ändamålet å ifrågavarande lånefond för innevarande budgetår tillgängliga medlen sammanlagt uppgått till 21,385,000 kronor. Under budgetåret intill den 8 februari 1943 ha bostadsanskaffningslån beviljats till ett belopp av sammanlagt 20,715,000 kronor. I följd därav har nämnda dag allenast återstått ett belopp av 670,000 kronor, vilket belopp beräknats förbrukat vid utgången av samma månad. Med hänsyn till den oförminskade frekvensen i antalet ansökningar om erhållande av ifrågavarande lån och då ett avbrott i låneverksamheten kunde befaras medföra, att ett stort antal planerade bostäder icke skulle kunna hinna färdigställas till den 1 oktober 1943, har departementschefen i likhet med statens byggnadslånebyrå ansett erforderligt, att lånefonden erhåller en förstärkning för innevarande budgetår med 5,000,000 kronor.

Då bostadsbristen såsom departementschefen anfört alltså på många håll är trängande och det är av särskild vikt, att bostadsbeståndet för mindre bemedlade barnrika familjer ökas, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.

Fonden för låneunderstöd.

7:o) **Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet.** Kungl. Maj:t har (punkterna 3 och 4, sid. 70—74) föreslagit riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 såsom reservationsanslag anvisa dels till Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet 10,000,000 kronor, dels ock till Tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet 10,000,000 kronor.

Gällande bestämmelser rörande tertiärlån återfinnas i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 569) om tertiärlån och tilläggs lån för vissa bostadsbyggnadsföretag, medan bestämmelserna rörande tilläggs lån äro intagna dels i nämnda kungörelse, dels i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 572) om tilläggs lån för beredande av bostäder åt mindre bemedlade, barnrika familjer. För tilläggs lånen hava under rubriken tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet hittills anvisats två anslag nämligen ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 och ett reservationsanslag av 15,000,000 kronor å riksstaten för budgetåret 1942/43. Anslagen hava upptagits under kapitalinvesteringar, fonden för låneunderstöd. För budgetåret 1942/43 har vidare under sistnämnda fond till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet anvisats ett reservationsanslag av 25,000,000 kronor.

I skrivelse den 22 februari 1943 har *statens byggnadslånebyrå* gjort framställning om anvisande av ytterligare anslag för budgetåret 1942/43 dels till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, dels ock till tilläggs lån till viss bostadsbyggnadsverksamhet.

Rörande det ytterligare behovet av tertiärlånemedel under löpande budgetår har byggnadslånebyrån därvid framlagt följande beräkningar.

Av anslagna medel till tertiärlån hade c:a 32,000,000 kronor ännu icke förbrukats. Det kunde antagas, att under första halvåret 1943 byggnadsföretag omfattande 14,000 lägenheter komme att påbörjas samt att för dessa företag komme att sökas statligt tertiärlån i den omfattning, som gällt under år 1942. Med utgångspunkt härifrån torde kunna uppskattas, att — utöver redan inneliggande ansökningar — ärenden avseende omkring 8,000 lägenheter

kunde komma att bli föremål för preliminärt tertiärlånebeslut under första halvåret 1943. Behovet av tertiärlån för dessa byggnadsföretag kunde uppskattas till 28,000,000 kronor. Då vidare behovet av tertiärlån för byggnadsföretag, för vilka redan insänts ansökan till byggnadslånebyrån, som ännu icke preliminärt behandlats, kunde beräknas till 14,000,000 kronor, syntes det antagligt, att det totala behovet av tertiärlånemedel under första halvåret 1943 komme att uppgå till omkring 42,000,000 kronor. Det anslag, som ytterligare skulle behöva anvisas för tertiärlåneverksamheten under innevarande budgetår, kunde alltså beräknas till (42,000,000 — 32,000,000 =) 10,000,000 kronor.

Beträffande det behov av ytterligare anslag för tilläggslånen, som föreligger för budgetåret 1942/43, uttalar sig byggnadslånebyrån sålunda.

Man torde kunna utgå från att den sammanlagda anskaffningskostnaden för de byggnadsföretag, varom här vore fråga, komme att uppgå till ungefär 180,000,000 kronor. Vanskligare vore att beräkna tilläggslånets storlek i förhållande till anskaffningskostnaden. För byggnadsföretag, som beviljades tertiär- och/eller tilläggslån under januari 1943, hade de beviljade tilläggslånen i genomsnitt utgjort omkring 12 % av anskaffningskostnaden. Med ledning av denna uppgift kunde behovet av tilläggslån för den del av 1943 års produktion, som ännu icke erhållit preliminärt beslut om lån, uppskattas till drygt 20,000,000 kronor.

För att kunna bedöma det sammanlagda behovet av tilläggslån fram till innevarande budgetårs slut vore det nödvändigt att uppskatta behovet av tilläggslån för sådana byggnadsföretag, för vilka tilläggslån torde komma att sökas enligt övergångsbestämmelserna till gällande tertiärlånekungörelse. I fråga om flertalet av dessa företag hade preliminärt lånebeslut meddelats under första halvåret 1942. En uppskattning vore här mycket svår att göra, men torde behovet av tilläggslån för angivna byggnadsföretag kunna beräknas till 5,000,000 kronor. Det sammanlagda behovet av tilläggslån fram till budgetårets slut kunde därför beräknas uppgå till drygt 25,000,000 kronor. Av anslagna medel för tilläggslån vore 16,000,000 kronor ännu icke förbrukade. Det ytterligare anslagsbelopp, som för innevarande budgetår behöfve anvisas, syntes därför böra uppskattas till i runt tal 10,000,000 kronor.

Under återopande av det anförda har byggnadslånebyrån hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår under kapitalinvesteringar, fonden för låneunderstöd, anvisa dels till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor, dels ock till tilläggslån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett reservationsanslag av likaledes 10,000,000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfördt följande.

Av vad statens byggnadslånebyrå anfördt synes mig framgå, att för budgetåret 1942/43 ytterligare anslag böra anvisas såväl till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet som till tilläggslån för dylik verksamhet. Anledningen härtill är i första hand att söka i det förhållandet att en avsevärd förskjutning i tidpunkten för den byggnadsverksamhet, varom här är fråga, ägt rum respektive kan antagas komma att äga rum. Vad medelsbehovet för tilläggslånen beträffar är ock att märka, att detsamma av naturliga skäl i följd icke kunde bli föremål för någon mera exakt beräkning, medan numera säkrare hållpunkter föreligga för bedömande av föreliggande behov. Mot de av byggnadslånebyrån nu föreslagna anslagsbeloppen har jag icke något att invända.

Den milda väderleken under vintern 1942/43 har i förening med åtgärder i syfte att utjämna säsongvariationerna inom byggnadsindustrin medfört, att vinterproduktionen av bostäder erhållit en betydligt större omfattning än man vid fjolårets anslagsberäkning haft anledning att förutse. Det anses sålunda sannolikt, att den ojämförligt största delen av den för innevarande år planerade bostadsbyggnadsverksamheten skall vara påbörjad och relativt långt framskriden före budgetårsskiftet. Anledningen till det ökade medelsbehovet för tertiärlån och tillägglån beror i främsta rummet på den avsevärda förskjutning i tidpunkten för byggnadsverksamheten, som sålunda ägt rum.

Utskottet

Med framhållande härav får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställa,

att riksdagen må å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 såsom reservationsanslag anvisa

a) till *Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* 10,000,000 kronor;

b) till *Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* 10,000,000 kronor.

Stockholm den 6 april 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson i Malmö, Torsten Ström, Bernhard Nilsson, Andrén, Heiding, Bäcklund, Gustaf Iwar Anderson, Åqvist och von Heland*; samt

från andra kammaren: herrar *Skoglund i Doverstorp, Eriksson i Stockholm, Svensson i Grönvik, Andersson i Prästbol, Isacsson, Hansson i Rubbestad, Persson i Tidaholm, Mårtensson, Wallentheim, Barnekow och Eriksson i Frägsta*.